

İç Dünyamız

Nureddin Yıldız'ın 29.12.2019 tarihli (377.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Kıymetli kardeşlerim,

Bir taksi, ne kadar küçük olursa olsun, bir ton kadar ağırlık çekiyor. Kapasite ve kalitesine göre bu ağırlık iki tona kadar varabiliyor.

Kimi zaman caddelerde bazı arabaların itildiğini görürüz. O kadar beygir kapasitesinde gücü olan bir araba niye itilir? İnsanları taşıyan diye üretilmiş bir şey insanlar tarafından itilir mi? Eşek mi insanı taşır yoksa insanlar mı eşiği taşırlar? Arabanın neden itildiğinin cevabı elbette "arıza yaptı" olacaktır ama şu arıza yapan arabaya bir bakalım hele: Tekerleri yerinde, direksiyon duruyor, kaportanın cilası bile dört dörtlük. Bu araba niye itiliyor öyleyse?

Mesela denir ki: Benzini bitmiş. Olabilir. Marşı arızalıdır ve motora güç vermiyordur, bu yüzden itilerek elle çalıştırılması lazımdır. Bu da olabilir. Lâkin onca para verilip satın alınır da günün birinde koca araba itilmek durumunda kalınır mı? Bir usta eğer şarj dinamosunun bozulduğunu söylüyorsa elektriği sağlanamayan araba elbette itilecektir, çare yok. Yüz bin liralık arabanın içinde komik bir fiyatı olan şarj dinamosu bozulmuşsa, o komik fiyatına rağmen, arabanın tamamının itilme sebebi olabilir.

Hâlbuki arabanın ağırlığı bir ton, şarj dinamosu ise iki kilogramdır. Ama bütün o bir tonun itilme sebebi pekâlâ olur. Veya buji denen şey yüz gram gelir ya da gelmez; ama kirlenmişse bütün o büyük arabanın tamamının çalışmasını engelleyebilir.

Kimse şoför olmadığından ötürü bu örneği anlamadığını söyleyemez. Çünkü evdeki çamaşır makinesi de böyle çalışmaktadır. Buzdolabını ne kadar yüksek fiyata alırsak alalım, tencereyi kapısının kapanmayacağı şekilde yerleştirirsek tam kapanmaz ve ertesi gün arızalı bir dolap için servisi aramak zorunda kalırız. Yeni bir dolap nasıl arıza yapmış olabilir? Servis elemanı kapağı tam kapatır ve ücreti alıp gider. Bu kadar basittir.

Bir şeyin içinde yeri olan nesnenin ağırlığı ile o şeyin bütününün kıymet ağırlığı eşittir. Fizik kitaplarında belki bulunmaz bu kural ama en küçük parçanın işlememesi bütünün işleyişini durdurduğuna göre haklılık payı da herhâlde inkâr edilemez: Bir bütün olarak üretilmiş şeyin en büyük parçasıyla en küçük parçası eşit değerdedir. Dört tekerli ve direksiyonlu araba dışarıdan harika görünebilir ama bir ufak buji nedeniyle hiçbir işe yaramayabilir de. Zira buji, o sistemin içinden bir parça olarak yerleştirilmiştir; arabayı "ben sana bundan elli tane alırım şehre gidince, şu buji olmadan şehre kadar idare et" diyerek kandırmak mümkün değildir.

Hayat böyle yürüyor madem, bu örnek sayesinde anlayabiliriz ki Allah'ın dinimize yerleştirdiği hiçbir parçayı değersiz manasında 'küçük' görmemiz de mümkün değildir ve o parça olmadan Müslümanlık yaşayabileceğimizi de söyleyemeyiz. Elli ton yük taşıyan kamyon devrildiğinde bunun sebebi fren hidroliğinin patlaması oluyor ve altı üstü bir litrelik yağ o kadar fazla yüke mal oluyorsa insandaki sabır sistemi de buna benzer şekilde açıklanabilir. Sabır sistemi patladığında, insanın taşıdığı elli ton ağırlığında hac ibadeti bile olsa bütün o yük mahvolup heba edilebilir.

Bunun içindir ki Müslüman genç kardeşlerim,

Allah size mesela hayâ denen utanma duygusundan bahsediyor ya, işte bunu kaybettiğinizde aküsü bitmiş araba gibi olursunuz. Teker, direksiyon, kaput, koltuk ne kadar gösterişli ve sağlam olursa olsun artık işe yaramaz. Hayâ kaybedildiğinde imanın kaybedilmesi çok kolaylaşır. İç organlarımız ve Allah'a tevekkülümüz bizim basit bir parçamız değildir; Allah'a tevekkülü yerinde olan, bankadan faiz alamaz. Bankayı çare görüp kapısına varmanın sebebi "Allah'ın aç bırakacağını" düşünmektir ki tevekkül sahibi bir kalpte bu düşüncenin varlığı mümkün değildir. Sigorta firmasına güvenmek ama Azîz ve Celîl olan, insanı bir damla meniden yaratan Allah'a güvenmemek, ona umut beslememek

aküsüz kalmaktır. Defterinde Âmentü'yü ezberden okuyabilmek, bir bağ sakal, ramazanda mukabeleler, yedi umre bulunması iç sistemde derin bir arızanın olmadığını ispat etmez.

Evet, misalini verdiğimiz tevekkül, imanın şartlarından biri değildir ama yine araba üzerinden örneklendirelim: Araba satın alacağımız zaman onun kaç çekeceğine, modeline, motoruna bakarız zaten; açıp bujisine veya aküsüne bakmak isteyenimiz olmaz. Gelin görün ki yolda bırakabilme ve bütün sistemi iflas ettirme kudreti bunlarda bulunabilir.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabına, Allah onlardan razı olsun, on üç sene boyunca iç donanım sağladığı için günün birinde "haydi hicrete" dediğinde hepsi koşarak hareketlenebilmişlerdi. Zihinlerinde Allah, melek, tevekkül, hayâ, sabır, sırat, mahşer, mizan, hesap, Allah'ın huzurunda durmak vb. kavramların içi doluydu. Yani akü dinamit gibi güçlüydü. Sistemin parçalarını oluşturan iç mekanizma kuvvetli olduğunda da gelen herhangi bir emirle birlikte, dedeleri İbrahim ve İsmail aleyhisselamdan miras kalmış Mekke topraklarından ayrılmaları büyük mesele olmadı. Bir arabanın gösterişi kaportasıyla ama hayatı triger kayışı, akü, buji, enjektör gibi 'basit' parçalar sağlar: Onlarda iç aksam sağlamdı.

Kur'an'ında Allah defalarca sabırdan bahseder de bir mümin bu konuyu artık alelade veya basit görebilir mi? Evlenecek gençler birbirinin kaportasına (sakal/peçe) bakarak nasıl evlenebilirler? Artık bütün berduşlar da sakal bırakıyor zaten. Camiye gidiyor olmak nasıl yeterli olsun; bu ancak tekerlerinin bulunduğunu göstermeye yeter. Müslüman'ın iç yapısı ki buna kalp âlemi diyoruz, insanın asıl ayakta tutan tarafıdır. Bu göz ardı edildiğinde arabayı ittirerek yürütebiliriz ancak.

Yuva kurarken de böyledir. Mobilyalar o biçim, sanki dükkân açılıyor. Elli ay taksit giriliyor, evin çocuğu doğmadan taksitler nefes alıyor evde. Borçlar liste liste... Bu yuva mobilyasız da olsa bir çadırda kurulabilirdi ama iç donanımı olan sevgi, saygı, muhabbet, Allah korkusu, kadının Allah'ın emaneti olduğu ve erkeğin Allah tarafından reis tayin edildiği anlayışı olmadan; üniversitede işi var, tıpta uzmanlık sınavını henüz kazandı diye evlenilmiş: Kaporta var, iç donanım yok. İnsanlık pili bitmiş, Allah korkusu zayıflamış biri var karşında.

Münafıklar da üstelik Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mescidine gelerek namaz kılıyor, zikir çekiyorlardı. Yani dört teker onlarda da vardı, o biçim hem de. Ömer radyallahu anh, birini tanıyıp tanımadığı hakkında fikrini öğrenmek istediği kişinin verdiği, "tanırım" cevabının üzerine şunları sormuş: Onunla yolculuğa çıkıp asıl ahlakını gördün mü? Alışveriş edip para ilişkisi kurdunuz mu? "Hayır" cevabını alınca da şöyle demiş: "O zaman sen onu camide eğilip kalkarken gördün de buna 'tanırım' diyorsun."

Böyle tanımayı kabul etmemiş, tanımaktan saymamış. Kendimizi, yetiştirdiğimiz evlatlarımızı ve bilmek istediğimiz insanları iç donanımımız üzerinden tanımalıyız. Yoksa dışarıdan görünen bir manzara, ne olduğu hemen hemen belli bir görünümüdür; bir usta çağırarak ki aslında ne olup bittiğiyle alakalı gerçek rapor meydana çıkabilir. Müslümanlığımız da camilerin varlığı veya bolluğu ile ölçülemez, tıpkı arabaların dış görüntüleriyle ne olduklarının anlaşılmasında gibi. Müslümanlığı minarelerin boyuyla değil ahlakın varlığıyla ölçebiliriz. O ahlak ki arabada elektrik sistemi gibidir, en küçük kablonun kopmasıyla tonlarca ağırlıktaki araba yolda kalır.

Yalan konuşan bir mümin minarenin tepesinde dursa onu bir şey kurtarmaz artık, yalan konuşmasının yerine geçmez. Zulmeden mümin, yağdı yanmış araba motoru gibidir; iyilikleri erimekte ve bütün mekanizması feda edilmektedir. Dış manzarayı oluşturan cami yetmez; o camide namazı kılacak müminin iç donanımıdır meselenin can damarı. Ve müminin namazı da Allah'tan korkan, hayâlî, sabırlı ve vefalı, Allah Teâlâ'nın "sözünüzde durun" emrine dikkat eden karakter sayesinde korunabilir.

*

Bir Müslüman olarak ben, bugün evimde oturup kabirle bağlantımı düşünmeli değil miyim? Bunun iç dünyam ile alakalı yatırımları hakkında hazırlığıma çalışmam gerekmez mi? Asıl varlık sebebimiz olan bu tarafa çalışmayı niçin ihmal edelim? En son hadis dersine, bir sohbet meclisine katılmayalı ne kadar uzun zaman olmuş; durduğu yerde boşalmayan akü olur mu hiç, akünün doluluğunu nasıl olur da dert etmeyiz?

Müminler olarak birbirimize gösterdiğimiz, dış görüntülerimizdir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, “Allah sizin dış görüntünüze bakmaz” buyuruyor. Yani namazdaki eğilip kalkmamıza bakmıyor; o esnada içimizin hangi niyette ve ihlasımızın ne renkte olduğuna bakıyor. Camideki yüz insanı namaz kılarken izlese ve kiminin rükûunun güzel, kiminin eğilmesinin yarım, kiminin secdeye zor gittiğini söyleyebiliriz. Gözle bakan biri böyle görür fakat yaratan, böyle görmüyor.

Sırat köprüsü testi uyguluyor muyuz kendimize? Allah’ın huzuruna teker teker çıkacağımıza dair hissiyatımız ve ilk nefesimizden sonuncuya kadar hayatımızın bütün ayrıntılarını belgeleriyle karşımıza getirecek Rabbimize hesabımızı nasıl vereceğimizin duygusu ne durumda? Tefekkür etmemiz gereken ve iç âlemimize çekidüzen vereceğimiz konu başlıklarından biri bu değilse nedir? Bir Müslüman, “ama çok sinirlendim, sinirlenmesem böyle yapmazdım” diyerek sağındaki ve solundaki melekleri baştan savabiliyor mu? Zaten Müslümanlığın tam da o sinirlendiğin anda gerekli değil miydi?

Giydiği çarşaf veya cüppe, insanı kurtaran şeyler değildir. Sarık elbette Resûlullah aleyhisselamın sünnetidir ama bezdir nihayetinde; insan ise bez değildir, ruhtur. Müslümanlık ruh üzerinden değerlendirilir. Bez bir dokuma tezgâhının ürünüdür ve onunla İslam temsil edilemez, Allah’ın huzuruna, kişiyle cehennem arasında set olması için götürülemez. O zaman Allah, Ebu Cehil’in de sarıklı olduğu gerçeğini kişinin yüzüne çarpar. Ebu Cehil’de var olmayan şey nefsinde ve şehvetlerine karşı sabırdı. Müminde ise aranan esas zemin budur.

Kur’an-ı Kerim’i okumak için özel zaman ayırıp buna mesai harcadığımız gibi, en azından ömrümüzden belli bir zamanında da sabır eğitimi için kendimizi uygulamalı bir öğrenim sürecine almalıyız. Kur’an okumayı öğrenmek yirmi sekiz harf ile buna ilaveten hareketleri öğrenmektir neticede; ama sabır böyle bir şey değildir. Uyurken, kalkarken, hanımla konuşurken, işte, otobüste, yürüyüşte; her yerde gereken ve kullanılır. Nesillerimize Kur’an okuma eğitimi verdiğimiz gibi sabredebilmeyi, hayâyı ve tevekkülü de öğretmiş, bu eğitimi hazmettirmiş olmalıyız.

Bu öğretilerde yetersizlik söz konusu olduğundaysa yolda kalmamız işten bile değildir. Araba motorunun hava alabildiği ortamda çalışabilmesi gibi Müslüman’ın iç dünyası da bazı kelimeler olmaksızın havasız kalır. Dolaşımında Allah sevgisi olmadığı zaman müminin iç dünyası çalışamaz hâle gelir. Allah dediğinde müminin tüyleri diken diken olmalı, damarları hareketlenmelidir. Bu hareketlilikte cehennem korkusundan ziyade Allah’a duyduğu sevgi esas olmalıdır. Müslüman’ı ayakta tutan, işte bu sevgidir. Hasta çocuğunu inim inim inlerken gördüğünde yıkılmamasının sebebi yine bu sevginin varlığını bilmektir.

O hayat veren sevgi öyle bir muhabbettir ki sadece onun sevdiğini sevmeyi mecbur kılar. Anne-baba bile olsa söz konusu kişi, Allah onu sevmediğinde müminin kalbi de onu sevmeye yönelmez. ‘Allah sevgisi’ ile kastedilen budur. Bünyedeki bütün sevgiyi ve sevmeyi yönlendiren bir sevmek hâlindeyse Allah sevgisi, hakiki olan böyledir. Allah’ın buğzettiği ve sevmediği kimseler sınıfından olduğu için sen de sevmiyorsan birini, Yahudi’yi ve Hıristiyan’ı Allah sevmediğinden ötürü sevmiyorsan ve meleklerin de dilimizden çıkanla beynimizin dile gönderdiği arasındaki uyumun gayet farkında olduklarını biliyorsan sevgi budur, böyledir.

Bir Müslüman olarak cennet umudu ve cehennem korkusuyla yaşamaktayken iç dünyamda Allah’a duyduğum güvenin de ne durumda olduğunu kontrole mecburum. **İyiliklerim karşılığında cennete gireceğime dair ümidim ile yanlış yaparsam sonumun cehennem**

olacağı korkum günlük hayatımı ne derecede düzenliyor: Bu iç mekanizmanın gücü kadar Müslümanlığımızdan söz edebiliriz.

Allah'a şükredişim nasıldır ve ne kadar güçlüdür? Mesela yemeğin ardından adeta hatim duasına dönüşen uzunlukta ve gösterişli dualar etmek diye bir sünnet yoktur; fakat sofradaki her yiyen kimsenin adeta serin bir suyun midesine indiğini hisseder gibi tazelikte, içini doldura doldura "elhamdülillah" diyerek sofradan kalkmasıdır aranan. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iftar ettiği bir sofrada, "elhamdülillah; damarlarımız sulandı, midemiz yemek gördü, sana şükürler olsun Rabbim" demiştir ve yemek duası budur. Yapıp ettiklerimizi kaydeden melekler bizim ne kadar şişkin ve edebî laflar ettiğimizle ilgilenmezler. Yedi yaşındaki çocuğumuz günde üç kereye varan oturumlarla sofranın kurulduğu bir evde alışkanlık olmuş hâlde "elhamdülillah" dendiğini duymuyorsa orada büyük büyük ifadelerle 'sofra duası' diye bir metnin kulağına değmesi bir şey değiştirmez.

Bizi yürüten iç dünyamızdır. Tevazu hissi, alttan alma, kâfir bile olsa ihtiyarın yaşına hürmet, ailemizden hayvanata varıncaya kadar her canlıya merhamet duygusu içimizde canlı tutulmaya muhtaçtır. İnsan iç dünyasını yöneten bu türden hissiyatı hayata geldiği anda ne kadarsa sürekli o miktarda devam ettiremez. Bir hadis dersinde bulunmayı, umreye gitmeyi, ibadetle geçirilen saatleri ve tefekkürü bu duyguların yenilenmesi için fırsat bilmelidir. Geçenlerde gömdüğün cenaze sana Rabbinin, ölümü hatırlaman ve içine merhamet dolması için sunduğu bir fırsattı; değerlendirdin veya değerlendiremedin. Sonra başka bir cenaze veya hatim merasimi yahut dinlediğin aşır sebebiyle başka bir fırsat daha gelmişti...

Ne kadar zaman oldu, evde herkes yattıktan sonra karanlıkta Rabbimle baş başa kalıp dua ettin? Adalet hissin ne durumda; düşmanına bile adil ve insafı davranacak kabiliyet görüyor musun kendinde? Kendi çocuğuna adil, yeğenlerine zalim olmak tek farla yol alan araba gibidir. Erimekte olan İslam ve insanlık seni huzursuz ediyor mu yoksa sadece doğalgaza zam yapıldığında ses çıkaran bir tavır sahibi misin? İnsanlığın beş para edildiği bir dünyada zamlarla uğraşmaktan daha fazlasıyla ahlakın ve dinin yaşatılmasını dert edinen hassasiyetin var mı? Emanet duygusu ne durumda? En başta din emaneti... Ailen, eşin; sahibi Allah olan emanetlerle aran nasıl, ne kadar koruyor ve üzerine titriyorsun onların?

Herkes tutturmuş, bir yerdeki mazlum Müslümanlar'a yardım derneği kuruyor. Ciddi korkmaktayım ki bu furya, asıl görevden kaçmaktan başka şey değildir. Yardım derneği kurmak ne güzel şey ama bu aynı zamanda bir 'rüşvet' çeşididir de. Milletın parasını toplayıp bir yerlere götürmek için yapılan hamle, resmî görev veya uzmanlık alanı ile alakalı değilse, asıl görevlerde başarı sorunu yaşamaktan ileri gelen bir uğraş olabilir. Senin evin, Allah'ın emaneti olan bir eve benzemiyor ve bunu sana vicdanın söylüyor. Telafi için dışarıda, başka bir alan oluşturuyorsun. Hâlbuki aynaya bakmalı ve orada gördüğün kişiyle uğraşmalıydın.

Şöyle diyelim: İmanımız olan kelime-i tevhitteki bir kelimeyi, mesela 'resûl' kelimesini tam söylemeyip 'sûl' deyiversek bu iman olabilir mi? Tabii ki olamaz, bunun adı kelime-i tevhit olmaz. İşte sabrın, merhametin, doğru sözlülüğün kaybolması insanı böyle bir kaymaya savurur. Süreci hissetmezsin belki ama olur da frene basman gerektiğinde hidroliğin boşaldığını, akünün bitmiş olduğunu anlarsın. O zaman da her şey için geç olur. Kendini tazelemen, iç dünyanı cilalaman için fırsatın çoktan kaçmıştır.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.